

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM. — Rpf.; celoletno: 4 RM. — Rpf.
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Grčija.

V teh dneh se je obrnila pozornost sveta na skrajni jugovzhod Evrope, kjer se je razvil vojaški spor med Italijo in Grčijo. Če govorimo o Grčiji, se nehote pojavi v našem spominu predstava slavne stare Grčije pred dobrim dvatisočletjem in nepoučen s prerad poveže nekdanjo zgodovino s sedanostjo, pozabljajoč, da leži med nekdanj in sedaj dolgih dvatisoč in več let.

Sedanja grška država je po številu svojega prebivalstva enaka Švedski, Portugalski ali Bolgariji. Po svoji površini pa je večja ko Bolgarija ali Portugalska. A grška zemlja je skopa, komaj četrtna vse površine je obdelana. Vendar živi polovica vseh prebivalcev — Grčija šteje 7 milijonov ljudi — v kmetijstvu, kajti ostale gospodarske panoge so le pičlo razdeljene in nimajo zadostnih razvojnih predpogov. Težki industriji primanjkuje predvsem premog. Vodne sile dežele so prav neznatne. Gospodarsko izoženje je torej navezana na morje in je v pretežni meri zavisna od uvoza in njeno trgovinsko brodogradnja nad dva milijona ton.

Stoletja pred Kristusom so bile grške Atene središče tedaj obljudenega sveta. Ob smešno mali državi starega veka se je razbilo svetovno gospodarstvo Peržanov. A komaj sto let je trajala doba zunanjega uspeha Grčije: od maratonske zmage nad Peržani do poraza po Špartancih. Za Šparto je Grčijo obvladal Rim. V 3. stoletju so deželo podjarmili Goti, katerim so sledila slovanska plemena, ki so posedla njene pokrajine. Leta 1503 je postala Grčija turška provinca. Dobrih 300 let pozneje so zapadne evropske države prisilile turškega sultana, da je Grčiji dovolil dalekosežno politično samoupravo, in po njihovem prizadevanju je leta 1832 prevzel princ Oton Bavarski krono novoustanovljenega grškega kraljestva. A mladi princ se ni mogel uveljaviti, tudi je ostal brez otrok in zato je na željo evropskih velesil postal njegov naslednik na grškem prestolu danski princ Viljem, ki se je dal kronati za kralja Jurija I.

Glavni urednik italijanskega dnevnika „Telegrafo“, Giovanni Ansaldo, je povodom izbruha italijansko-grške vojne podal zgodovine grške zgodovine zadnjega stoletja tako: V borbi proti Turkom je Grke podpirala pretežno Anglija. A angleški prostovoljci, ki so prihiteli Grkom na pomoč, in angleški zgodovinarji, ki so stikali za antikim marmorjem, so v resnici v Grčiji pripravljali samo tla za oskrbo in zavarovanje angleške trgovinske plovbe. Lastniki trgovinskih velepodjetij in pomorskih družb so prešli v angleško službo. Zato je ostala Grčija Angliji pokorna, četudi je Anglija ravnala z deželo kakor s svojo kolonijo in četudi je leta 1878 zasedla otok Ciper, vdrla leta 1917 z oboroženo silo na grška tla in Grčijo pustila v njenem boju s turškim Kemal-pašo na cedilu. Pokornost napram Angliji je postala nekaka tradicija grških politikov.

V zadnjih letih je Grčija ponovno spremenila svojo politično obliko. Leta 1924 je postala republika. Leta 1935 je Grčija poklicala nazaj svojega bivšega kralja Jurija II. in spet postala ustavna monarhija. Leta 1936 je nato nastopil general Metaxas, ki je znatno okrnil kraljevsko oblast. Pod angleškim vplivom se je približal Turčiji in sklenil s svojo sosedo vojaško-diplomatično pogodbo. Danes je general Metaxas ne samo ministrski predsednik, marveč tudi zunanji in vojni minister. Že več let sem vzdržuje Grčija

svojo stalno vojsko, ki se ceni na okroglo 450.000 mož. Vojska sestoji pretežno iz infanterijskih divizij, dočim je število pionirjev in drugih vojaških oddelkov omejeno. Grška vojna mornarica izkazuje po zadnjem seznamu 1 vojno ladjo, 21 rušilcev in 10 podmornic.

Teritorij grške države sestoji iz celine, ki sega od Macedonije do Korintske ceste, nadaljuje se v otoku podobnem Peloponezu in v izrednem številu malih in velikih otokov Egejskega in Jonskega morja. Največji grški otok je Kreta, o katerem Italija že davno sumi, da je važno oporišče angleških vojnih ladij. K večjim otokom se še prištevata Evvja (Evbeja) in Mythilini (Lezbos). V Jonskem morju je posebno važen otok Krf, ki se nahaja južno od Otrantske pomorske ceste tik pred Adrijom in ki kot angleško vojaško oporišče lahko nevarno ogroža Albanijo in apulijsko Italijo. Ostali mali in veliki grški otoki se raztezajo od Dardanel, koder slovi še izza svetovne voj-

ne kot važna vojaška točka otok Limnos, do jugovzhodnega predela Sredozemskega morja, kjer po večjih otokih Samosu in Kreti objemajo tako imenovano dodekaneško otočje, ki je italijanska posest. Tako je grško ozemlje izredne vojaške važnosti in država, ki hoče gospodariti Sredozemlju, ne more biti nikakor ravnodušna napram politiki grške države.

Italija je 28. oktobra po svojem atenskem poslaniku predala grški vladi svojo protestno noto, v kateri se pritožuje, da grška vlada sodeluje z Anglijo, s katero se Italija nahaja v vojni. Grčija je s tem, tako pravi italijanski protest, kršila svojo nevtralnost. V zavarovanje svojih interesov je italijanska vlada odredila zasedbo nekaterih vojaških oporišč Grčije in grško vlado opozorila, da bo vsak njen odpor zlomila z orožjem. Grška vlada se je odločila za Anglijo in nek švedski list je pripomnil, „da so v Londonu z zadovoljstvom vzeli na znanje, da je Grčija volila vojno“.

gorovje Sciusceb. V Somaliji so angleški oddelki napadli ital. patrolje. — 2. novembra so ital. bombniki vrgli bombe na pristanišča in letališča otoka Malte. V vzhodni Afriki so ital. letala bombardirala Perim in letališče Roseires, v Sudanu je bil angleški protinapad zavrnjen. Dve ital. podmornici se nista vrnila.

Anglija organizira vojaški odpor Grčije.

Italijanski listi poročajo, da se morajo italijanske čete v severni Grčiji boriti proti vremenskim in terenskim neprilikam. Grške čete skušajo italijanski pohod ovirati z napeljevanjem vode na pota in ceste, vsa pokrajina vzdolž albanske južne meje je bila podminirana, brzina italijanskega pohoda je tu in tam preprečila eksplozijo mostov. Grki so sijajno in bogato oboroženi in so postavili proti fašističnim bataljonom svoje najboljše čete, ki razpolagajo z daljnostrelnimi tobovi, strojnimi, ročnimi granatami in drugim orožjem angleškega izvora. Italijani so težkoče v severni Grčiji premagali, zavzeli severni del pokrajine Ciamurija ter prekoračili reko Calamas.

Stališče Jugoslavije.

Jugoslovanska vlada je k grško-italijanskemu sporu izjavila, da je Jugoslavija vodila konstruktivno politiko že pred izbruhom sedanje vojne posebno s tem, da se je trudila za prijateljske odnose s vsemi sosedami in predvsem z Nemčijo in Italijo. Ko je izbruhnila vojna med velesilami, se je Jugoslavija odločila za strogo nevtralnost, ostala je tej politiki zvesta in je tako najbolj služila življenjskim interesom svojega naroda. Izbruh vojnih sovražnosti med Grčijo in Italijo Jugoslavija globoko obžaluje. Z največjo pozornostjo bo sledila novemu položaju in bo zastavila vse svoje sile, da ohrani mir. Z ozirom na dosedanje svoje zadržanje se Jugoslavija nada, da njeni interesi na Balkanu sorično novih dogodkov ne bodo ogroženi.

Kaj pravi Turčija?

Minule dni je bilo v Ankari otvorjeno zasedanje poslanske zbornice. Drž. predsednik İnönü je v otvoritvenem govoru dejal, da stremi turška zunanja politika za tem, da vpstavi vsa bogastva Turčije v službo naroda in da z ntimi zajamči državi čim največje uspehe. Turčija ne vodi vojne in zato se vojskuječe se države ne smejo posluževati njenega ozemlja in to dotlej, dokler ostane Turčija izven vojnega spora. Turška politika hoče državo ohraniti neodvisno in neokrnjeno in želi vezi z vsemi državami, ki hočejo Turčiji dobro.

Volitve v Ameriki.

V torek 5. novembra so se v Zedinjenih državah Amerike vršile predsedniške volitve. Kandidat demokratov je bil Roosevelt, ki je predsednik že skozi dve periodi. Kandidat republikancev pa je bil Wendell Willkie. Volilni boj je v dneh pred volitvami dosegal svoj višek. Volitev kandidata se vrši v Ameriki na ta način, da volijo volilci volilne može in sicer za vsako stranko po 531 za vse države skupaj in ti volilni može volijo 16. decembra kandidata. Njihove volilne kuverte odpre predsednik senata 6. januarja, nakar nastopi novi predsednik svoje mesto 20. januarja. — V torek so nadalje volili tudi novi kongres, ker je potekla poslanska doba 435 članom poslanske in 32 senatorske zbornice. — Volilni potek in volilni rezultati minulega torka so vzbujali pozornost seve tudi izven Amerike.

Razgled po bojnih frontah.

Nemške bombe nad Anglijo.

Izveček iz poročila nemškega vrhovnega poveljstva:

30. oktobra. Nemška podmornica je potopila trgovsko ladjo 10.500 ton. Letala so bombardirala London in druge angleške kraje, predvsem vojno pristanišče Portsmouth. V noči je bilo vrženih na London več 100.000 kg bomb. Sestreljenih je bilo 47 angleških, 17 nemških letal se ni vrnilo. — 31. oktobra. Letala so nadaljevala napade na London, mornariška artiljerija je zavrnila sovražne brze čolne, letalska bomba je potopila trgovsko ladjo. Sestreljenih je bilo 13 angleških letal, 5 nemških se ni vrnilo. — 1. novembra. Zračni napadi na Anglijo so se nadaljevali, pri čemer je vzletelo v zrak tudi veliko municijsko skladišče. Zahodno od Irske je bomba potopila prevozno angleško ladjo. — 2. novembra. Napadi na London so se nadaljevali. Velika bojna letala so razkropila skupine angleških ladij, pri čemer je bilo 13 ladij potopljenih. Potopljeni so bili nadalje 1 rušilec in 3 prevozne ladje. Angleške bombe so v Amsterdamu zadele neko bolnico in v Berlinu stanovanjske hiše in kliniko Wirchow. — 3. novembra. Letala so bombardirala predvsem londonske tovarne za oskrbo, major Harlinghausen je potopil svojo 20.

ladjo. Sestreljena so bila 4 angleška letala, 7 nemških se ni vrnilo.

Italijanska fronta v Grčiji. Izveček iz italijanskega vojaškega poročila:

28. oktobra so italijanske čete prekoračile albansko mejo, ital. letala pa so pričela z bombnimi napadi na grška oporišča. 30. oktobra so ital. čete pohod v Grčijo nadaljevale in zasedle skupno 79 vasi s 35.000 prebivalci. 1. novembra so se približale čete Janini v pokrajini Kalamas. Letala so bombardirala vojaške postojanke na otoku Krfu, taborišče pri Skiperu, kolodvor v Larissi, korintski prekop, železnico Korint—Atene in več točk mesta Solun. 2. novembra so čete nadaljevale pohod, letala pa svoje bombne napade in sicer na pristanišče Patras, na Larisso, Janino in Solun.

Italijanska fronta v Afriki.

31. oktobra so motorizirani italijanski oddelki pričeli z napadom 40 km vzhodno od egiptovskega Sidi-Barani. Sestreljenih je bilo 19 angleških letal. V vzhodni Afriki so angl. letala brez škode bombardirala somalijske kraje ter vrgla nekaj bomb na južno-italijanska mesta. — 1. novembra so ital. letala metala bombe na vojaške oddelke, ki so se izkrcavale na otoku Kreti. V Sudanu so italijanski oddelki zasedli

Winston Churchill in „delavski vodje“
zapuščajo palačo v Downingstreet 10 v Londonu. Od leve proti desni: Delovni minister Bevin, major Attlee, Arthur Greenwood in Winston Churchill.
Associated Press. Zander M.

Teden v besedi.

Führer je lastnoročno predal kapitanu Prienu kot petemu nemškemu častniku dobov list k viteškemu križcu železnega križa.

Nemška podmornica je potopila 10. največjo ladjo sveta, ki se je imenovala „Empress of Britain“ in je imela 42.000 BRT. Svoječasno je bil veleparnik nemška last in je nosil ime admirala Tirpitz.

Odposlanstvo Hitlerjeve mladine je dospelo na Japonsko. V Tokiju so mu pripravili svečan sprejem.

Odposlanstvo rumunskih legionarjev je dospelo na Dunaj, kjer ga je sprejel pokr. vodja v. Schirach. Od tam je odpotovalo preko Monakovega v Berlin, da prouči Nemčijo.

Prezident Roosevelt je imenoval polkovnika Davida za generala. To je prvi zamorski general v ameriški vojski.

Nemška letala so z bombami zadela državno zakladnico ter poslopje ministra Beaverbrooka v Londonu.

Za predmestja Pariza so izdelani gradbeni načrti, po katerih se končno odstranijo številne barake bivše pariške trdnjave.

Zunanje ministrstvo francoske vlade je zasedel Laval, bivši zunanji minister Baudoin je postal državni tajnik pri min. predsedniku.

V Moskvi se mudi nemška gospodarska delegacija pod vodstvom poslanika dr. Schnurre-ja.

Anglija namerava kupiti večje število ameriških trgovinskih ladij, kar je znamenje, da postaja njena trgovinska tonaža pičila.

Grška vlada je odstavila dosedanjega poveljnika grške vojske in imenovala na njegovo mesto generala Papagos, šefa gen.-štaba.

Angleška admiraliteta je vsaj delno priznala visoke pomorske izgube v zadnjih dveh tednih.

Mehiški drž. prezident je v nedavni izjavi poudaril, da njegova vlada nikakor ni izdala prepovedi izvoza blaga za Japonsko.

V Rim je prispela bolgarska trgovinska delegacija, ki se pogaja o razširjenju bolgarsko-italijanske trgovinske pogodbe.

Angleška letala so spet vrgla bombe na švedsko ozemlje in sicer pomotoma, ker so bile bombe namenjene le nekim danskim oporiščem.

V Jugoslaviji živi skupno 75.000 Judov-državljanov. Od teh je 15.000 v Beogradu in 11.000 v Zagrebu. Slovenija sama šteje komaj stotinko skupnega Jugoslavija je odredila zaporo svoje števila Judov.

Londonska vlada je prepovedala sleherna poročila, namenjena za inozemstvo.

Meja napram Grčiji. Meja napram Albaniji ostane prejkoslej odprta.

Grčija mora v šolo Poljske in se izučiti na lastne stroške, tako piše „Corriere della Sera“.

35 potopljenih veleparnikov po 10.000 in več ton je javil tudi angleški poročevalski urad, a angleške izgube na veleparnikih so v resnici še višje.

Albanski ekskralj Zogu bo s svojo družino pobegnil v Ameriko. London se mu zdi prenevaren.

Nogometna tekma med Nemčijo in Jugoslavijo, ki se je vršila v nedeljo v Zagrebu, je končala 2:0 v prid Jugoslavije.

Švica je prepovedala prodajo volne-nega blaga, ker so ljudje začeli slepo kupovati.

Beograjski „Vreme“ poroča, da je dospel v Turčijo poveljnik angleške vojske na Bližnjem vzhodu general Smith.

Španski vojni minister Varela je nenadno dospel v španski Maroko in imel razgovore z vojaškimi krogi.

Znani profesor Piccard gradi kovinasto kroglo, s katero namerava prodreti 4000 m v morsko globino.

Iz naše države

Drž. maršal Göring v drugo štiriletko.

Drž. maršal Göring je izdal sledeči poziv:

Na Führerjev ukaz se nadaljuje štiriletka za nadaljnjih 4 let. Pred nami je nova doba ustvarjajočega dela v vseh gospodarskih in socialnih področjih, pričenjamo jo v zgodovinski uri s ponosno zavestjo, da gradimo na dosedanjih uspehih.

Kar je bilo doseženo v gospodarstvu od jeseni 1936, je moja pričakovanja delno celo prekosilo. K sodelovanju pri štiriletki sem bil pozval vse rojake in vsi so z veseljem sledili. Na kmetiji, na polju, v tovarnah in delavnicah, v rudokopih, laboratorijih in pisarnah so vsi delavci v skupnem trudu v izredni meri izvršili svoje delo. V neumornem delu je kmet zasigural kruh. Tudi gospodinje in nemška mladina so doprinesle svoj delež.

Znatno smo dvignili proizvodnjo živil in surovin, uvedli smo nove načine priprave in izdelave ter ustanovili številne nove industrijske naprave. Silno je bila ojačena državna obramba. Veliko sem zahteval od vsakogar, a vsi so me razumeli in nihče razočaral. Zato se po prvi štiriletki globoko in iskreno zahvaljujem vsem delovnim rojakom in posebno svojim sodelavcem.

Kar smo po Führerjevi volji in v smislu njegove štiriletke v neumornem delu doslej zgradili, je v vojni sijajno prestalo svojo preizkušnjo. Nasprotno nade, da strejo Nemčijo z zahrbtno blokado, so se izjalovile in se bodo tudi v bodoče. Temelji nemškega gospodarstva so trdni in neomajeni. Štiriletka in vojni gospodarstvo sta eno in sta prilagojena potrebam silovitega nemškega boja za svobodo. Odporno gospodarstvo je enako potrebno ko trd meč. Zaupam v bodočnost, na nemškega človeka, v njegovo zvestobo, voljo in zmoglost. V velikih časih zadnje dobe se je vedno uveljavil in uveljavil se bo tudi v bodoče. Iz vere in ljubezni do Führerja črpano silo za najvišjo zastavitev in navdušeno delo. Vojakova hrabrost na fronti in zvesto delo domovine mu

pripomoreta do zmage in do dovršitve njegove krasne zasnove.

Göring, drž. maršal Velike Nemčije. Glavni stan, 31. oktobra 1940.

Nemčija skrbi za svoje manjšine.

V Monakovem se je v minulih dneh vršilo 61. letni zborovanje narodne zveze za inozemsko nemštvo (VDA). Vodja urada dr. Hillebrand je podal pregled položaja nemških narodnostnih skupin v jugovzhodnih evropskih državah. Navzoči vodje skupin so dodali svoja poročila, nakar je dr. Hillebrand orisal bodoče naloge društva za inozemsko nemštvo: Po vzgledu materne naroda morajo dobiti narodnostne skupine vse doslej manjkajoče socialne ustanove n. pr. otroške vrtce, posvetovalnice za matere, urade za narodno zdravje, tečaje za babice, poklicno šolstvo, učiteljske seminarje i. dr. Te velike naloge bo društvo izvršilo s pomočjo prostovoljne žrtve materne naroda.

Nemški dan štednje.

1. november je bil dan štednje. Drž. mladinski vodja Axmann je izdal posebno dnevno povelje, v katerem opozarja mladino na važnost štednje. Nemški listi so priobčili poučljive članke o narodno-gospodarskem pomenu varčljivosti in so med drugim zabeležili tudi zanimive podatke: vloge pri javnih hranilnicah znašajo v vsej državi 24 milijard mark. V primeri s predvojnimi stanjem so vloge narasle za 4 milijarde, to je za petinko skupne svote. Ker se je dvignilo tudi število vlagateljev, je to znak, da so se mnogi uprav v vojni naučili varčevati. Zato je dan štednje opozorilo, da je varčevanje za narod pravi blagoslov.

Organizacija preseljevanja Nemcev.

Nemški narod je mojster v organiziranju, to je vobče priznana resnica. Ta izredna vrlina se je izkazala predvsem v organizaciji prevoza besarabskih Nemcev v domovino. V ponazoritev malo sliko iz Beljaka: mestu je bilo naročeno, naj poskrbi za prehrano varčajočih se rojakov iz Besarabije. V pristavi gostilnice Mosser je bila orga-

nizirana kuhinja. Glavni kuhar ima ob strani 18 pomočnikov. V 4 tednih so porabili za dnevni 1700 porcij 2065 kg mesa, 860 kg čebule, 254 kg masti, 5243 l mleka, 505 kg sladkorja, 680 kg kruha, 2810 kg krompirja, 550 kg klobas, 300 kg soli itd. Za serviranje je bilo potrebnih dnevno 5000 jedilnih priborov, v posebnem oddelku so dnevno pripravili 1400 zavojčkov s potnim prigrizkom. — Še drugo sliko iz 3 obdonavskih okrajev: v 14 dneh so žene v okviru organizacije NSV zbrale za prenočevanje rojakov 2864 vzglavnikov, 2023 rjuh, 280 brisač, 126 kopalnih prtičev, 471 komadov perila itd.

Nad en milijon inozemskih delavcev

je trenutno zaposlenih v Nemčiji. Število zaposlenih inozemcev je znašalo pred izbruhom vojne okroglo pol milijona, med vojno pa se veča z vsakim mesecem. Vojnih ujetnikov je v državi skupno zaposlenih okroglo 1 milijon in sicer 700.000 v kmetijstvu in 300.000 v obrti in industriji.

Razširjenje družinske vojne podpore.

Glasom odredbe notranjega ministra dobijo vojno podporo tudi družine, katerih očetje ali vzdržujoči sinovi se nahajajo v italijanski vojski ali so internirani ali vjeti v sovražnem inozemstvu ali pa se nahajajo v nevtralnem inozemstvu in jim oblast zabranjuje povratek.

Vesti iz Jugoslavije

Gospodarska samouprava Hrvaške

Hrvaški ban je izdal več odredb, posegajočih v gospodarstvo. Med njimi je najvažnejša ona, ki daje njegovim odredbam značaj državne postave. Odslej sme ban odrediti načrte proizvodnje za določena gospodarska podjetja, zabraniti sme vsak beg kapitala izven banovine. S tem je dobila Hrvatska neke vrste gospodarsko samoupravo. — Hrvatska mesta ustanavljajo svojo zvezo hrvatskih mest in so se zato ločila od Zveze jugoslovanskih mest.

Občni zbor Prosvetne zveze v Ljubljani.

Ob navzočnosti nad 100 predstavnikov slovenskih prosvetnih organizacij iz področja, ki spada pod ljubljansko Prosvetno zvezo, se je 24. oktobra vršil v Ljubljani 41. občni zbor Prosvetne zveze. V preteklem letu Zveza ni organizirala večjih prireditev, zato pa je bilo njeno delo usmerjeno bolj na znotraj. Med drugim je priredila številne prosvetne večere, pri katerih so sodelovali najboljši slovenski znanstveniki. Podpirala je dalje graditev prosvetnih domov po deželi. Novi domovi so zrasti v Poljanah, v Zireh, v Radomljah, v Zagradcu, v Fari pri Kostelu in na Jezerskem. V Ljubljani pa je pričela z gradnjo „Slovenskega doma“. V okvi-

Dodlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.
(7. nadaljevanje.)

Kako vse drugačni so bili dijaško vsiljivi koncipijent ali notar s svojimi nabrekli očmi ali Mlakar v svoji nekako sirovo oprezujoči hladnosti! Sivec je vstal in se zagledal v skromno kuhinjsko zrcalo na steni in se zasmel. Samega sebe ne bi bil spoznal v njem.

„Pijan sem,“ je rekel vdano in zdrknil nazaj na stol ob geometru. Potem je iskal z očmi na steni in ni našel slike z debelim gospodom, ki mu nese meč droben paž, in se je čudil . . .

Helena in Slavica ste se spravljali spat. Napol razpravljani in z razpuščenimi lasmi ste sedeli druga drugi nasproti v mehkih naslonjačih in si vili razpuščene lase v nočno čepico. Bili ste divni v tihi, topli sobici z belimi zastori, z okusno dragocenim pohištvom, sredi med dvema zrcalnima mizicama in dvema medenima, hotelskima posteljama s kipečimi blazinami. Težka preproga je glušila stopinje njuju bosih nog, ko ste stopali k zrcalu, k toaletni mizi, k malemu sekretarju v

kotu pod podobo Fuchsove Madone. Polknice od zunaj so bile priprte, v rahlem povetrcu so se zibali zastori. Toplo je tlela rdeča lučka v malem svetilu, ki je viselo ob Madoni v kotu. Obraz nebeške Matere je zrl v sanjavi dobroti v tiho deklinško ozračje: bil je obraz otroka, ki še ni izgubil ob ustnicah trpkosti otročje trme, in obenem obraz žene, ki ljubi in trpi; oči mlade matere, ki se bojijo . . .

„Helena,“ je vzkliknila Slavica, „veš kaj? Zelo lepa si nočoj.“

„Ah, molči,“ je odvrnila Helena in se dvignila iz naslonjača. Obe roki je vzdignila in vrgla temne dolge lase čez obraz. Čudovita je bila oblost njenih belih rok z dolgimi, v nohte se ožečimi prsti. Vitka v sijajno topli polnosti je dihtela nekako trudno, nasičeno slast. Bila je skrajno nasprotje nižje, bolj tršaste in ko jagoda jedre Slavice s temnoplavimi lasmi in krvnato poltjo.

Slavica je stala ob njej in rekla: „Glej, kako si visoka! Jaz sem pravi zaprtek, prava kmetska bunka. To je zato, ker je v tebi plemiška kri.“

„Molči vendar!“ je resno dejala Helena. Rahla ginjenost je drhtela v njeni besedi, nekaka tiha sreča, utrip skritega ognja v njej, od one zarje morda, ki ji je bila oblila obraz, ko je sama z geometrom stopala z goré.

„Vem, kar vidim,“ je dejala Slavica

in se s cigaretko v ustih nagnila nad luč na mizi.

„Ne puši, prosim te,“ je vzkliknila Helena.

„Albinu sem izmahnila tobačnico,“ je gostolela Slavica, puhnila dim proti stropu, se zakremžila, pljunila na preprogo in se razjezila:

„Fej! Kakšne smrdele kadji ta Albin!“ Stekla je k oknu in vrgla ogorek v noč. Nato se je vedro obrnila in nasmejala.

„Helena, ali si videla, kako se je mučil Sivec s portorikami? Veš, rekla sem v nedeljo, da mi prijaajo moški, ki kade smotke. In zdaj se muči, ubogi Škorenjček.“

„Nikoli ne boš resna, Slavica,“ je pripomnila Helena.

„Samo karaš me,“ je odvrnila Slavica nekako užaljeno. „Takšna sem pač; ali je greh, da nisem pusta, kakor ti in ne zavijam oči svetohlinsko kakor notarka? Seveda! Ampak tebi je notar-ka vzor, ta brblja hudobna!“

Helena se je nasmejnila in ji ni odgovorila.

„Kaj se mi smeješ?“ je vzklopela Slavica. „Ali ni morda res? Ali ne opravilja vseh? Ali ni še Škorenjčka, ki je vendar ves božji volek, da mu ga pod milim nebom ni podobnega?“

Za kratko je utihnila.

„Sicer pa, kaj meni mar! Naj ti graja Franceta, če jo hočeš poslušati. Tako

dolgo jo boš, da ti ga bo odgrajala zares. Potem boš imela.“

„Molči že o Bradaški.“

„Ali govorim o njej? O tebi govorim in Pozniku.“

„Mučiš me,“ je trudno vzdihnila Helena. „Daj mi mir, molila bom in legla.“

V Slavici je ugasnil plamenček nejevolje. Ozrla se je v Helenino obličje. Vidna bridkost je ležala v njem. Zasmilila se je Slavici. Polne, krvnate lehti ji je vrgla krog vratu, poljubila ji strastno lice in jo prosila:

„Ne zameri, Lenčka! Saj te ljubim. Žalostna pa sem zaradi tebe. Ne razumem te; ne vem, kako se moreš žalostiti. Če bi bil Francé moj — o, o! Ampak ti, Helena! Ali ga ne ljubiš? Ali ga ne? Kako je to v tebi?“

Trudno je utonila Helena v stolu in si pokrila lice. Njena bela pleča so zadržela v joku. Slavica je zdrknila ob sestri na kolena in prosila:

„Lenčka! Tak bodi no mirna! Kaj pa je? Kaj ti je?“ Helena se ni mogla umiriti. Krčevito ji je sililo v grlo. Zoprne misli so ji ležale v duši. Besede, ki jih je slišala nekoč mimogrede; grde novice so se ji budile v spomin. Slišala je živeje kot tedaj, ko je zares slišala. Bil je na letnem sejmu, v krčmi je sedel mestni človek z zoprnimi zalisci in piskajočim glasom in je pripovedoval nekakim gospodičnam iz trga: (Dalje sledi.)

ru Zveze je uspešno delovala zlasti radio-postaja v Ljubljani, ki zida sedaj tudi relejno postajo v Mariboru, dalje Ljudska knjižnica, Zveza dekliških krožkov itd.

Prva avtomobilna tovarna.

V Rakovici pri Belgradu je bila 24. m. m. slovesno odprta tovarna za izdelovanje avtomobilskih motorjev. Do pred kratkim so v Jugoslaviji izdelovali izključno letalske motorje. Sedaj pa bodo izdelovali tudi vse avtomobile od motorjev do karoserij. Spočetka bodo izdelovali v glavnem le tovarne avtomobile.

Izgube jugoslovanske trgovske mornarice.

V dosedanji vojni je izgubila jugoslovanska trgovska mornarica 7 ladij s skupno nosilno tonažo 45.300 ton ali 27.487 brutto-ton. Med temi je bila največja ladja „Carica Milica“ s 9900 ton nosilnosti, ki je naletela ob vzhodni obali Anglije na mino, nato ladje „Slava“ s 7500 ton nosilnosti, ladja „Labud“, „Rad“, „Vido“ in „Orao“; ki so ali naleteli na mino ali pa bile torpedirane.

Nad 70 vlakov z besarabskimi Nemci se je peljalo že skozi Zagreb. V njih je potovalo okrog 56.000 potnikov. V naslednjih treh tednih bo potovalo skozi Jugoslavijo še ostalih 60.000 Nemcev.

Ob tihih uricah.

So včasih ure, ko človek osami. V samotni se ga najprej loti nek čuden nemir, kakor bi se človeku tožilo po svetnem vrenju in trenju. Čim pa preboli prve trenutke, se mu vrine njegov „jaz“, da ga poišče sredi razrvanih misli, bežnih utisov in neurejenih čustev. Človek gre v sebe, pravimo in menimo s tem, da se skuša znajti, kje stoji v svoji družini, v svojem narodu in kako stoji s svojim Bogom. Dragoceni so taki trenutki notranjega zbiranja in urejevanja, tako dragoceni, da bi jih morali večkrat sami zavestno iskati in si jih naravnost iztrgati iz vsakodnevnega hlastanja za kruhom.

Moja družina! Tik ob meni je, pred mojimi očmi se razvija njeno žitje in bitje. Družina se naravnost usiljuje, da se vsaki dan posebej vanjo učenjujem in da se le težko izneverimo svojemu poslanstvu in svoji službi v družini. Na očetovih ramah visi gospodarska skrb zanjo, brez posebnega načrta in brez urnika se vrši vzgoja otrok pod stalnim očetovim nadzorom in maternim. Če bi stariša tudi hotela, ne mogla bi se docela izogniti dolžnostim do otrok, kajti njihova zanemarjenost in izprijenost bi se najprvo maščevali na stariših samih. Težje je že soditi odnošaje med starišima samima, ker je sožitje med njima vse preveč zabrisano po skrbi za rastoči rod in po vsakodnevnem poklicnem delu obeh. Često se zgodi, da se stariša, ne da bi si sama bila doobra o tem na jasnem, medsebojno odtujita in gresta vsak sebi. Morda izredni družinski dogodki potem spet približajo. Ali pa si znata sama posvetiti urico tihe samote s samim seboj in medsebojno. Lahko pa gresta tudi narazen in se miselno ločita kljub eni družini in enemu imenu.

Jaz in moj Bog! Vse človekovo življenje se zdi kakor nekaka borba z Bogom. In proklet, komur se je Bog za vedno umaknil izpred njegovega obličja! Bog sam išče človeka. Obiskuje ga po bridki usodi, hudi boleznih, nenadnem udarcu, išče ga s svojo dobrotljivostjo in svojim usmiljenjem. Vsako nedeljo se mu hoče še posebej približati. Do človeka govori po naravi. Notranji glas v človeku je stalno Nanj opozarja. Cerkev vabi in kliče in najboljšim med dobrimi sama posreduje urice samote, da se po malomarnosti človeške volje in kratkovidnosti človeške pameti zbegana in trpinčena duša spet znajde v svojem miru. Srečen je, kdor je spoznal dragocnost tihih razmišljanj o svojih odnosih do Vsevečnega, srečen, kdor se še, zna otresti cestnega prahu in še zatopiti v najglobljo skrivnost svojega življenja. Vedno bolj se mu Nevidni približuje v svoji neizmerni ljubezni

in brezmejni popolnosti in sam z lahkim srcem zre nasproti trenutku, ko stopi predenj v svoji onemoglosti in revščini pa s svojo iskreno molitvijo: Iskal sem te, o Gospod!

Moj narod! Družina je stalno pred menoj. Moja vest me opozarja na Boga in Cerkev mi posreduje Njegovo ljubezen. Naj bi si iztrgal še trenutke, posvečene mojemu narodu! Vanj sem se ob svojem rojstvu narodil. Iz tisočletja mi je posredoval moj narod neizmerno kulturno bogastvo. V njegovi besedi sem se učil spoznavati Boga, družino in svet. Z njegovimi očmi sem zazrl lepoto, razlito okoli sebe. Z njegovimi občutki sem doživljal dobroto, raztrešeno naokrog. Narodovo ime nosim, kos narodnega značaja mi je utisnjen kot pečat mojemu značaju. Še v kretnji, krvi in obrazu sem dedoval narodne prvine. Pa njegove dobrote sem sprejemal molče in z ne-hvaležnostjo v srcu. Morda sem se svojega naroda sramoval, ker je manjši od drugih, velikih narodov. Morda sem ga zatajil, ker se mi je drugo ljudstvo zdelo imenitnejše. Svareči glas svoje pameti sem odriival in se predajal svojih osebnim skrbem. Tako se je nemara v meni izmaličila narodna podoba in po meni se je množilo njegovo trpljenje in gorje. Za boro gmotno korist sem ga izdajal. Iz svoje zlobe in nerazsodnosti sem ga sramotil. Neštetokrat me je srečal na

mojih potih in nisem imel zanj pogleda. Narod pa je molčal in molče trpel. Morda trpi po meni še danes.

Tiha urica premišljanja: jaz in moj narod. Tudi v narodu je upodobljena božja dobrota, tudi v narodu je razlita družinska ljubezen. Tudi narod je kažipot k sreči male družinice. Tudi skozi narod vodi pot k Bogu. Veličasten je v svoji tisočletni zgodovini trpljenja, rasti in dozorevanja. Nadvse je lep v svojem razgrinjanju življenjske krasote. Velikan je po mozh-velikanih. Junak po svojih junakih. Svetniški po svojih svetcih. A neštetokrat je trpinčen in zasramovan po izneverjenih svojih sinovih in hčerah. Stokrat izdan po izdajalcih. Tisočkrat prodan po mešetarskih prekupčevalcih.

In jaz v svojem narodu? Sem mu za njegovo tisočletje poklonil vsaj urico iskrenega narodnega idealizma? Sem mu za tisočere njegove dobrote vrnil vsaj drobtinico svojega imetja? Sem za njegovo trpljenje žrtvoval zanj vsaj malo zapostavljanje po drugih brez zabavljanja in hudovanja? Sem za njegovo molitev zame vsaj enkrat molil zanj tudi jaz?

Pot k narodu je odprta noč in dan. Lahka in lepa je. Saj je pot ljubezni do bratov in sester, pot vedrega ponosa in močate vzravnosti, pot hvaležnosti in zdravega idealizma, pot naravne in božje postave.

Čirom naše zemlje

Naši drvarji. Ne samo tirolski „holzhackerji“, ampak tudi naši drvarji ljubijo svoj poklic in so ponosni na svoje delo. Dostikrat mora drvar v krajih, kamor je redko stopila človeška noga, napraviti svojo „bajto“, daleč proč od svoje družine prebiva cel teden, kjer kuha in gospodari sam in tako igra hkrati gospodarja in gospodinjo. Velikokrat zapoje sekira že malo čez tretjo uro zjutraj, komaj da se oglasi ku-

Naši drvarji pri delu. fot. Dovjak.

kavica, kajti požuriti se je treba, kadar je lepo vreme. Trdo in naporno je to delo, trda navadno tudi postelja v bajti, toda ljubezen do domačega kraja in veselje do dela je še večje. Dostikrat so ti delavci oddaljeni po uro hoda ali še več od pitne vode, katero morajo donášati v „brentah“. Naša slika nam kaže drvarje v višini preko 1000 metrov tam na Macnu v Rožu pri podiranju orjaške smreke.

Poostrena odredba glede prodaje jabolk. Dostlej je glavna zveza nemških sadjarjev dovolila neposredno pošiljanje jabolk po železnici ali pošti do teže 20 kg. S 1. nov. pa smejo producenti brez dovoljenja prodajati konzumentom največ 5 kg jabolk in sicer le, če se konzumenti nahajajo v Južni marki. Dovoljenje za pošiljke izstavljajo pristojni okrajni uradi. Prestopki se kaznujejo z denarno globo in zaplenbo pošiljke.

Kako je z odrezki kart za obleke in perilo? — Mnog si je na nejasnem, kaj se godi z odrezki njegove nakaznice za obleke, ki jih je izročil trgovcu za kupljeno robo. Celovski, beljaški in šentvidski hranilnici je bilo naročeno štetje odrezkov, poslanih po trgovcih. Trgovcem izstavljajo imenovane hranilnice posebna potrdila in slednja do-

bijo v roke tovarnarji kot podlago za nova naročila trgovcev. Hranilnice torej vodijo za vse trgovce z manufakturnim blagom posebne račune, iz katerih je razvidno število vposlanih odrezkov ali pik, trgovcem pa izstavljajo nekake šeke ali nakaznice, s katerimi kupujejo novo blago. Ta sistem računskih posredovalnic za karte se je prav dobro uveljavil.

Cene za božična drevesca. — Drž. pokrajinski namestnik objavlja cene za božična drevesca. Božične smrečice se smejo prodajati trgovcem na drobno po sledečih cenah: Vrsta O (do 70 cm) do 15 pf, vrsta 1 (od 70 do 130 cm) 15 do 40, vrsta 2 (od 130 do 200 cm) 40 do 60, vrsta 3 (od 200 do 300 cm) 60 do 110, vrsta 4 (300 do 400 cm) 110 do 170 pf. Za božične jelke so po istem vrstnem redu veljavne sledeče cene: do 30 pf, 30 do 60 pf, 60 do 90 pf, 90 do 150 pf, 150 do 250 pf. V razliki cen se upoštevajo kakovost drevesca in transportni stroški. Kdor prodaja neposredno konzumentu, sme cene dvigniti za 15%. Križi za pritrjevanje drevesc se smejo prodajati po 15,25 oz. 40 pf. Pri tržni prodaji morajo prodajalci vrsto in ceno drevesca javno izstaviti.

Oddaja svinjskega mesa v konzervah. V večjih krajih dežele bodo v teh tednih oddajali svinjsko meso v konzervah in sicer v bruto-teži 1/4, 1/2 in 1 kg, kar odgovarja neto-teži 200, 400 in 850 g mesa. Od nakaznic za meso se odrežejo odrezki za neto-težo. Kdor si bo nabavil mesne konzerve, naj meso porabi v teku 2 tednov.

Občine z javnimi klavnicami smejo po novem zakonu pobirati posebno doklado na klavno živino. Doklada mora znašati najmanj 20 RM za govedo, 5 RM za tele, 6 RM za svinje, 2 RM za ovce.

Iz vzhodne Nemčije pošiljamo vsem bralcem našega lista, našim prijateljem in znancem, posebno pa sorodnikom in vsem rodoljubom naše prisrčne pozdrave. Pozdravom pridružimo prošnjo, naj bi se dopisniki iz vseh naših krajev tedensko oglašali v slovenskem tedniku in tako tudi nam sporočali zelo zaželjene domače novice. Pozdrave! Vojak Lojze Čebul iz Sel, Maksej Strugar iz Slov. Plajberka, Drobež Janez iz Šmihela, Dersola Andrej iz Lipe, Singerl Ferdo iz Lipe, Jamnik Matevž iz Celovca, Čuden Janko, Antonič Mihej, Jelenik Foltej, vsi iz Št. Jakoba v Rožu, Piuk J. iz Roža in Sarnic F. z Brnce.

Klagenfurt—Celovec. — Pred izrednim sodiščem sta minuli teden stala 27 letni Josef Sternberger, rodod iz Bodenbacha v Sudetih, in 28 letni Janez Nassan iz Štajerske. Na vesti imata vr-

sto vlomov, katere sta delno izvedla s pomočjo zatemnitve. Temni posel sta vršila na ta način, da je Nassan razbil izložbeno okno in pograbil izloženo blago, medtem ko ga je Sternberger stražil. Med drugim sta vlomila v celovške trgovine Umschaden, Pickl, Kronasser, Ratz in Polanz. Njuna kazenska karta pa našteva še dolgo vrsto drugih vlomov in tatvin. Izredno sodišče je Nassana obsodilo na smrt, Sternbergerja na 12 let prisilne ječe.

Zell — Sele. (Veselo in žalostno.) Čitatelji našega tednika so morda mnenja, da smo Selani pozabili nanje, ko se dalje časa nismo oglasili. Zato hočemo danes v par besedah sporočiti naše vesele in žalostne novice. Kot skoraj vsako leto je siva Košuta tudi letos zahtevala več smrtnih žrtev, eden turistov pa se je hudo poškodoval. Pri spravljanju lesa iz gozda se je začetkom oktobra težko ponesrečil drvar Valentin Kelih. Prepeljali so ga v celovško bolnico. Bela žena je ugrabila pd. Vrhajo Dovjakinjo v Srednjem Kotu. Za pokojno materjo žaluje več nedoraslih otrok. V bolnici celovških elizabetink je vsled želodčne bolezni umrla ob operaciji Uršula Basner iz Šajde. Pokojnici naj uživata večni mir, žalujočim ostalim izrekamo naše sožalje. — Z železnim križem drugega razreda sta bila za vestno izpolnjevanje vojaške službe in za hrabro zadržanje odlikovana vojaka Viktor Pöschl in Jožef Uschnig. — Tukajšnja šola je dobila letos že zdavnaj zaželjeni vodovod.

Slov. kult. društvom in hranilnicam v vednost! Vodjem kult. društev in načelnikom slov. kreditnih zavodov so bili dostavljeni formularji, katerih rubrike beležijo osebne podatke vodij oz. načelnikov. Formularji so naslovljeni na okrožno propagandno vodstvo. Slovenska prosvetna zveza in Zveza koroških zadrug pa sta pokrajinskemu propagandnemu vodstvu sezname članic in odgovornih voditeljev ter pravila neposredno dostavili, s čimer odpade izpolnitev uvodno omenjenih formularjev po društvih oz. zadrugah.

Okrožni sestanek rožanskih in obdravskih kult. društev. V četrtek 14. novembra dopoldne se vrši v pisarni Prosvetne zveze v Celovcu, Klausnering 26, okrožni sestanek vodij oz. namestnikov in tajnikov slov. kulturnih društev iz Roža in z južnega brega Vrbskega jezera. Z ozirom na važne govore in razgovore je udeležba obvezna. Začetek ob 9. uri dopoldne, razhod ob 12. uri. — Osrednja pisarna,

„Holcarska“ bajta. fot. Dovjak.

Dober mož. — Ona: „Vidiš, Šiman, kako srečna je Marjetica. Njen mož ostaja vsak večer lepo doma. To je prava ljubezen!“ — On: „Draga, to ni ljubezen, je le revmatizem.“

Pri strelskem pouku. — Rekrut Jok: „Gospod Gefreiter, zakaj je treba pri ciljanju eno oko zapreti?“ — „Tepec! Eno oko je treba zapreti, kajti če bi zaprl obe očesi, bi ničesar ne videl.“

Sonce in luna. — Učitelj: „Kdo izmed vas mi more povedati, kdo je koristnejši: sonce ali luna?“ — Pepček: „Luna!“ — Učitelj začuden: „Zakaj, Pepček?“ — „Zato, ker luna sveti ponoči, ko je tema, sonce pa sveti podnevi, ko je itak svetlo.“

Nase gospodarstvo

Iz zgodovine naših planin.

V zadnjem času zadobivajo planine in planšarstvo nov pomen. V ospredje gospodarske pozornosti so stopile, ko je postalo očito, da so v najtesnejši zvezi z živinorejo in kot njen bistveni del posebne važnosti. V tej zvezi bo naše gospodarje nemara zanimala zgodovina naših planin in planšarstva.

Že davni Kelti, ki so živeli po pričanju zgodovinarjev pred nami na tej zemlji, so planšarili. Bili so živinorejci in skrbeti so morali za zadostno krmo svoje živine. Še bolj izraziti planšarji pa so bili stari Slovani. O tem pričajo nazorno imena naših planin in gor: Poludnik, Ojsternik, Vršič, Zajzera, Koren, Rdečica, Baba, Kvadje, Kočna, Ojsterc, Peca i. dr. Hribolazec naleti v naših gorah na prelepa slovanska nazvanja, ki pričajo, da je nekdanji rod svoje gore in planine ljubil in gojil.

S priselitvijo Bavarcev v naše predele se je število naselbin povečalo. Gorske vasice so dosegale ponekod višino do 1000 m. Dokazano je, da je bilo število podeželskih naselbin posebno v višinah v 13. in 14. stoletju večje ko dandanes. Planšarstvo je začelo nazadovati v trenutku, ko je prišel do veljave les in so grajščaki ter veleposestniki stremeli za pridobitvijo in pozneje nakupom velikih gozdnih parcel, katere so jim hkrati služile za lovske revirje. Ponekod se lahko še danes dožene postopek nekdanje gosposke. Najprej je kupila planino, posestnik je moral nato izožiti število svoje živine in bil prav kmalu nato pripravljen, da svoje posestvo proda. Mnog gospodar je bil sam od sebe pripravljen, da se za gotov denar najprej odpove oddaljeni in zanemarjeni planini. Planine, ki so ostale tudi po zemljiški odvezi last občin ali sosesčin, so se držale dalje in obstojajo še danes v večjem številu tudi v našem predelu. Poseben udarec je bil zadan planinam, ko so začetkom minulega stoletja sestavljali kataster zemljiškega davka. Mnogi posestniki so svoje planine iz razlogov štednje pri davku rajše vpisali kot gozdne parcele.

Kakor gospodar tudi država ni posevečala planinam posebne pozornosti. Cesarska Avstrija je v svojem milijonskem proračunu šele leta 1903 vpostavila neznatno postavko na račun melioracije planin. Ta postavka je bila nižja od one, ki je bila namenjena za izsuševanje močvirij. In državna kmetijska statistika je sicer obširno poročala o uspehih pridelovanja cikorieje, planšarstvo pa je docela prezrla. V mali Avstriji so tvorile planine tretjino vse kultivirane površine. Dejansko se je leta 1920 vršilo v Solnogradu veliko zborovanje planšarjev, ki so sklenili uvedbo posebne planšarske knjige in priporočali postavodajalcu nujne postave v prilog planinam, a preko prvih poizkusov in naporov delo ni uspelo. Planina je ostala pastorka tako za državo kakor za kmetijca.

Gospodarji z lastnimi planinami so redki. Le-ti so važnost planin nemara že sami uvideli. Sicer pa so običajne planine v okviru sosesčin ali zadrug. Česar kdo sam ne zamore, lahko doseže vzajemno z drugimi. V našem času narašča med kmeti duh vzajemnosti in medsebojne sloge, vsporedno s tem hvalevrednim pojavom raste tudi zanimanje za planšarstvo in planine, ki bodo spet steber procvitajoče živinoreje.

S 1. novembrom je stopil v veljavo zakon o enotnem najemniškem redu za kmetijska posestva in parcele. O podrobnostih enotnih najemniških pogojev smo že svoječasno poročali. Z istim dnem je razveljavljena odredba o zaščiti malih najemnikov in najemnikov srednjih kmetijskih posestev, ki je bila izdana 2. junija 1925.

Po končanem poljskem delu veljaj naša pozornost kmetijskim strojem, ki so nam v poletju tako dobro služili. Odstranili bomo z njih prst in žan, nakar se bomo poslužili starega čopiča in bomo vse gibljive dele naših strojev namazali. Izvedli bomo ali sami ali po kovaču vse potrebne reparature,

eventualne zgubljen dele bomo takoj naročili v strojnih fabrikah, ker bi nam slednje v zimi ali v igredi le težko mogle pravočasno ustreči.

Moderna naprava za sušenje zelenja se nahaja v štajerskem Gröbmingu. Tamošnja pokrajina ima prav kratka poletja in imajo torej kmetje težave s sušenjem krme. Lani so kmetje ustanovili posebno zadrugo in v njenem okviru zgradili moderno umetno sušilnico. Je to trinadstropna kamnita zgradba, v kateri morejo letno na umeten način posušiti do 7 milj. kg. zelene krme. Iz 4 do 4½ kg zelenja dobijo 1 kg suhe krme, v eni sami uri posušijo naprave okoli 2500 kg zelenja. Stroški za zgradbo so znašali 160.000 RM. O umetno posušeni krmi pa trdijo, da je za dobro polovico izdatnejša od naravno posušene. — Še par besedi o napravi sami: zelenje se najprej na drobno nareže in pride nato v velike cevi, do 700 stopinj Celzija segreti zrak ga suši, nakar zgrabijo krmo veliki ventilatorji, ki ločijo posušeno krmo od zelene. Nato se začne proces znova. Ventilatorje ženejo motorji s skupno 100 konjskimi silami. Zrak segrevajo veliki kotli, ki se kurijo s premogom. Posušeno seno se more strditi v kocke, možno pa ga je tudi zmleti v seno moko. V gröbminški zadrugi je združenih 50 kmetov.

Kedaj gnojimo polja? Splošnega in enotnega odgovora na to vprašanje ne moremo dati. Njive apnemo v jeseni, ker rahlja apno zemljo. Hlevski gnoj spravljamo na njive v igredi, če je zrel. Nezrel gnoj, v katerem so še kosi slame in druge krme, v jeseni kompostiramo. Od umetnih gnojil spadajo v jeseni v zemljo težke snovi kakor Tomaževa žlindra, 40% kalijeva sol, žveplenokisli amonijak in apneni dušik. Natronov salpeter, apneni salpeter in superfosfat pa so lahki rešljivi in pridejo v zemljo v igredi.

Kako je z gnojimi kupi na polju. Često smo prisiljeni, da spravljamo gnoj že v jeseni na njive. Pri tem naj smo pazljivi, da nam gnoj ne skopni, to se pravi, da ne zgubi svojih dragocenih sestavin. Strokovnjaki svetujejo, naj gnojne plasti pokrijemo z zemskimi plastmi, kupe stlačimo in na vrh namečemo še četrta metra visoko zemlje. Na ta način nam dragocene gnojne snovi ne izpuhtijo, marveč ostanejo v zemlji in pridejo ob v igrednem gnojenju spet na njivo.

Sadjarji so si izmislili prav duhovito past za razne škodljivce svojega drevesja. Ker vedo, da iščejo škodljivci v jeseni tople in zaščitene prostore, izkopljejo na primerem kraju v vrtu do pol metra globoko jamo, kamor namečejo rastlinske odpadke, listje in še drug odvisen material. Nato pokrijejo jamo na lahko s prstjo. Razni škodljivci kmalu izvohajo lepo priljubljenost in volijo toplo jamo za svoje prezimovanje. Vigredi sadjarji jamo z vsem materialom spraznijo in material sežgejo.

Da svinje dobro žrejo, se nekateri kmetje poslužijo nekakega „trika“. V svinjski kotel, kjer parijo svinjsko krmo, vržejo par listov zelene, da se skuha z ostalo krmo. Neverjetno, kako tekne živalim na ta način začimljena krma. Za zimo sušijo šope zelenih listov in jih vporabljajo do v igredi.

O pripravah za prekajevanje mesa. Mnogokod bodo v zadregi glede priprave mesa za prekajevanje. Podajamo jim preizkušeno, dober recept: Za 50 kg mesa pripravijo v 15 l vode 2 in ½ kg soli, 375 g kandisovega sladkorja, 100 g salpeta, 15 poprovih zrn, 25 g brinjevih jagod. Navedeno kuhajo v vodi do pol ure, nakar naj se hladi do prihodnjega dneva. Nato vlijajo na vloženo meso tako, da se nahajajo vsi kosi pod vodo. Če treba, se meso tudi lahko obteži.

Pozor, kolesarji! Že obrabljeni notranji gumijasti obroči radi propuščajo zrak, ne da bi kolesarji bili pobirali žeblice. Vzemite nekaj posnetega mleka in ga spustite skozi ventile v obroč, da zalije gumi od znotraj. Po četrta uri naj mleko spet odteče iz ventilov. Taki obroči držijo kakor novi, ker so mlečne kapljice zalile obrabljene gumijaste dele.

Kako spoznamo zdrava sadna drevesca. — V minuli zemlji je pozeblo v

drevesnicah mnogo drevesc. A tudi navidez zdrava so pokazala znake neke bolezni. Kmetijski minister je nato odredil, da morajo drevesničarji vsa po mrazu poškodovana drevesca uničiti. Hkrati so strokovni referenti objavili znake, na katere se je treba ozirati pri nakupu drevesc: zdrava drevesca kažejo normalne, močne letne poganjke, so svetle in zdrave kože, na lesu ni nikjer videti malih, po mrazu nastalih razpoklin, tudi koreninje je sveže in zdravo. Kdor bo torej kupoval drevesca, se bo oziral na omenjene znake.

Poučna zgodba. — Nekje je pastir ubil lisico. Najprej jo je slekel, meso pa je razkosal in ga zmetal kokošim, psom in mačkam. Par mesecev pozneje zbolita dva domača na neznani želodčni bolezni. Zdravnik ju takoj preišče in dožene, da sta zbolela na trihinah. Domača sta tajila, da bi uživala meso trihinoznih prašičev, ker je bila domača kolina šele pred durmi. Zdravnik je dolgo ugibal za vzroki in končno u-

gotovil zanimivo dejstvo: nevarnih trihin so se našle kokoši od lisičjega mesa, od zaklanih in použitih kokoši sta dobila trihine oba bolnika. — Lisičje meso je običajno trihinozno in ga zatorej zakopljemo vsaj meter globoko v zemljo, da segnije.

V novembru se najavlja zima. Hiteli bomo s spravljanjem poljskih pridelkov, ki so nam še preostali na njivah. Za zimsko setev je skrajni čas. Več je dela na sadnem vrtu, kjer je sedaj čas čiščenja in obrezovanja. Debla bomo namazali z apnenim mlekom. Tudi je sedaj prilika za jesensko saditev drevesc. Sadni vrt bomo polahno pripravili za zimo. Paša živine je postala bolj pičila in počasi prehajamo na krmljenje suhe krme. Konjem v novembru ne dajemo več zelenja, posebno ne ob mokrem in meglenem vremenu. Svojo pozornost posvetimo tudi perutnini, ki je vsled „spreobleke“ precej slabotna. Dali ji bomo nekaj več piče in skrbeli za temperiran kurnik.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Novost za naše muzikantarje. Bivši natakator Toth v Osijeku je velik glasbenik, to se pravi, dober strokovnjak na orgljice. V civilu je uradnik neke osiješke tovarne. Nedavno je izumil posebne orgljice, ki so seve nekoliko večje kakor doslej navadne, a na njih lahko zaigra vse dure, mole in septime. Trdi, da bodo običajne orgljice spriču njegove iznajdbe kmalu med staro šaro.

2600 let že vlada na Japonskem sedanja vladarska hiša. To je lepa zgodovina, kaj ne? Zato je tudi povsem razumljivo, da ima na takem dvoru veliko vlogo spoštovanje starodavnih običajev in navad. Japonski ministri se morajo pred svojimi rednimi poročili cesarju preobleči v japonsko narodno nošo. Šele pred meseci je cesar odpravil za gotove prilike to zanje dokaj nerodno dolžnost. Kadar gre ali se vozi cesar skozi mesto, mora zastati vse življenje. Nihče se ne sme nahajati višje od cesarja, državljani ga smejo srečavati samo globoko priklonjeni. Cesar nosi dični naslov „sin nebes“.

Boj s kobalicami. V nekaterih predelih Amerike so se pojavile v silnih množinah kobalice. Na boj proti nadležnim in skrajno požrešnim žuželkam so se ljudje odpravili z najmodernejšimi sredstvi. Osem letal je letelo zelo nizko nad kobaličnimi roji in metalo nanje posebne praške. Druga letala so opazovala, kako se giblje „sovražnik“ in so napadalce stalno obveščala. Za letali je na zemlji vozilo 15 tovornih avtomobilov, ki so prevažali pobite žrtve. Skupno je bilo v tej vojni zaposlenih 200 ljudi. Kobalice so na milijone poginile. Sedaj pričakujejo drugi naval in sicer onih kobalic, ki se bodo izlegle iz ličink. Zato s strupom pridno uničujejo jajčeca.

Kakšnega pokolenja je bil Napoleon? Nek grški zgodovinar je baje dokazal, da se je okrog leta 1700 izselil iz Grčije neki Grk po imenu Kalomeros. Naselil se je na Korziki. Kalomeros se bi reklo po naše „dober del“. Korzika je bila tedaj italijansko-sardinska in mož je svoje grško ime predstavil v italijanščino ter se nazival „Buona parte“. Napoleon je iz tega naredil Bonaparte. Potemtakem bi bil slavni Korzičan iz Grčije, če seve razlaga drži.

Živilske nakaznice, kakoršne so običajne pri nas, so poznali že pred 3000 leti. Uvedli so jih najprvo na Kitajskem. Leta 1100 pred Kristusom je tam, tako pričajo listine, poplava uničila skoraj vse riževe nasade. V tej stiski je dal kitajski cesar napraviti majhne barvane koščke lesa. Te koščke so razdelili med ljudi. Samo za to palico je lahko vsak dobil določeno količino riža. Menda so se palčice pred tisočletji dobro obnesle in Kitajce rešile grozečega pomanjkanja.

30.000 let stare risbe so odkrili v neki podzemski jami blizu Ženeve. Štirje dijaki so na nekem izletu prišli do večje luknje brez dna. Korajžni, kakor so že študenti, so se spravili v globino in v notranjosti odkrili posli-

kane kamne. Vzeli so enega kamnov s seboj in ga pokazali svojemu profesorju. Učitelj je takoj spoznal, da gre za prazgodovinske risbe. Obvestil je o najdbi znanstvenike in leti so na licu mesta dognali, da so jama uporabljali v prastarih časih lovci kot zavetišče. Sodijo, da so risbe, ki so delno barvane črno, rdeče, rumeno in višnjevo, stare okrog 30.000 let.

Tudi v Ameriki so začeli zbirati staro železo. Ob navzočnosti njujorškega župana La Guardiija so začetkom oktobra v Njujorku začeli podirati znano mestno železnico, ki teče nad hišami. Župan je odredil, naj se vseh 62.000 ton železa, ki ga bodo dobili, uporabi za izdelovanje vojnega materijala.

Črnogorec Petruš Jovčević je star svojih 115 let. Večino svojih let je preživel kot pastir po samotah. Tudi danes ne ljubi družbe. Najrajši hodi sam naokoli, čeprav je že nekoliko gluhi in kratkoviden. Ima pa čudno zdrave zobe, s katerimi z največjo lahkoto tare najtrše orehe.

Par za smeh

Srčna želja — Fant piše dekletu: „Tvoje ime je zapisano globoko v mojem srcu“. — Dekle odgovarja: „Bilo bi mi ljubše, če bi ga zapisal v poročno knjigo.“

Bolezen. Gospa Muha: „Moj mož je vedno zamišljen in nerazpoložen. Ali ste ga dobro pregledali, gospod doktor?“ — Zdravnik: „Milostljiva, pregledal sem ga.“ — „In kaj mu manjka?“ — „Ključ od hišnih vrat.“

Nezadovoljnost. — Gospodarji se pogovarjajo med seboj o gospodarskih prilikah. Vprek tožijo, da jim polje ne nese, živina ničesar ne nese, gozd ne nese, skratka da jim kmetijstvo ne nese. — Pa jih zavrne navzoči šaljivi Jaka: „Če hočete, da vam bo nekaj nese, si kupite kokoši!“

Dober nauk. — Janko je bahav študent in čudno rad razkazuje svoje znanje. Hudomušni Gropa si ga za to nekoč izposodi: „Ker si že tako učen, Janko, mi povej, zakaj gresta moja vola na besedo „hejs“ naprej in na besedo „ve“ pa se ustavita!“ — Janko tega ne ve. Gropa nato: „Po moja vola vprašaj, ta dva vesta gotovo, čeprav nista hodila v šole.“

Večni nergač. — Gospod Jožef: „Kar pomirite se, Strešnik, nekje za oblaki se vedno skriva tudi sonce!“ — Strešnik: „Tudi nekje pod vodo je dno, a kaj to pomaga utopljenču.“

Zlobno vprašanje. — Kmet Matičič se vozi v vlaku. Nasproti mu sedi debel gospod. Matičič ga mirno vpraša: „Gospod, od česa pa ste tako debeli?“ — Gospod se razhudi, češ, kaj te moja debelost briga, Matičič pa se mirno zagovarja: „Mojih svinj namreč letos nikakor ne morem porediti.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.

Veljavna je inseratna tarifa 1.